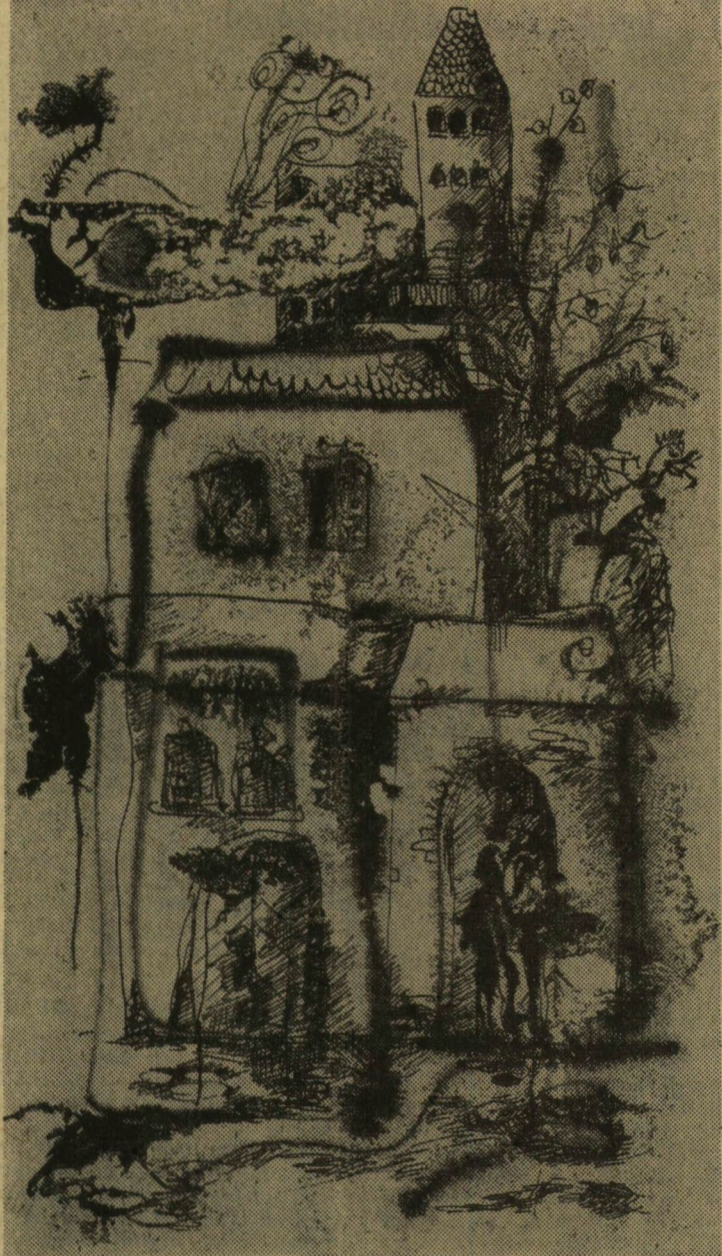

Kihangsúlyoz? A KONFLIKTUSRÓL

ELEK LÍVIA RAJZA

Az igekötők segítségével egy-egy igének sokféle jelentésárnyalatát fejezhetjük ki. Az *elnez* például jelentheti azt, hogy valakinek valami hibáját, helytelen cselekedetét nem rójuk fel; de kifejezheti azt is, hogy valaki elvét, eltéveszt valamit; vagy elnez valakinek a feje felett, nem akar észrevenni valakit. A *lenéz* jelentheti például azt, hogy létezik a magasból; de ezzel a szóval azt is kifejezésre juttathatjuk, hogy lebecsül valakit vagy valamit. A más-más értelemben használatos igekötős igék értékes kifejezőeszközei nyelvünknek, változatosabbá, színesebbé teszik stílusunkat.

Nem szabad azonban megfedelkednünk arról, hogy nem minden igekötős ige használatával ezt érzjük el. Senkinek a stílusa nem lesz „emelkedettebb” attól, ha az igekötőket feleslegesen használja!

Nem ártan- többször *hangsúlyozni* (és nem *kihangsúlyozni*), hogy azoknál az igéknél, amelyek az igekötő nélkül is ugyanazt fejezik ki, helytelen az igekötő használata. A felesleges igekötő ugyanis *deformálja* (s nem *eldeformálja*) mondandónkat. Mindezekelőtt a hivatali „tolvajnyelv” használóit kellene erről *értesíteni* (és nem *kiértésíteni* vagy *leértésíteni*). Számukra kellene sürgősen olyan nyelvtankönyvet *kézbesíteni* (s nem *kikézbesíteni*), amelyek *igazolják* (és nem *beigazolják*), hogy az igekötők ilyen esetekben feleslegesek. Nem hiszem, hogy ha az igékre és igekötőkre vonatkozó hiányzó nyelvtani ismereteket pótolná (és nem *bepótolná*), attól bárki is *degradálna* (netán *ledegradálna*); s így talán *rendezhetnénk* (és nem *lerendezhetnénk*) ezt a problémát.

SZABÓ MAGDOLNA

A tudományos együttműködésről

— *Mi a véleménye a szovjet és magyar antropológusok és etnográfusok képzéséről és együttműködéséről?*

— Magyarországon az antropológiai tudományok rendszerében, a biológiai képzés keretében fejlődik. A Szovjetunióban az antropológiát szintén biológiai tudománynak tartják, de az antropológiai részlegnek mind biológiai (MGU Antropológiai Intézete), mind történettudományi intézetek (A Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Milkuho Maklaj Néprajzi Intézete, ahol én is dolgozom) részlegeként működnek. Azonban mind a magyar, mind a szovjet antropológusok több komplex probléma megoldásakor, ami főként a népek etnikai történetét, származását és kultúráját illeti, együtt kell működjének más tudományok képviselőivel. Ilyen módon az antropológusok történeteként is működnek, és antropológiai anyagukat történeti forrásként használják fel. Ami az etnográfia, az mind Magyarországon, mind a Szovjetunióban egészen véve a társadalomtudományok körébe tartozik, és ebben a körben is fejlődik, mind a tudományos akadémia, mind az egyetemi oktatás rendszerében. Meg kell mondanunk, hogy gyakorlatilag a biológiai képzést kapott magyar antropológusok is részt vesznek a nagy történelmi kérdések kidolgozásában, főképp az etnogenezis kérdéseiben, ugyanúgy, mint a szovjet antropológusok. Ezt mutatta a legutóbb Budapesten megtartott Nemzetközi Finnugor Kongresszus is. Ez a kongresszus számomra rendkívül érdekes és hasznos volt. Én, mint antropológus nagyon elégedett voltam általában a finnugor népek származásának szentelt és külön a magyar nép származásával foglalkozó felszólalások sokoldalúságával. Meg kell mondanunk, hogy mind a Szovjetunióban, mind Magyarországon, már régóta folynak ilyen etnogenetikai jellegű komplex kutatások, és igen örvendetes, hogy a kongresszuson még egy-

szer hangsúlyozottan foglalkoztak ezekkel a kérdésekkel.

— *Hogyan látja professzor úr a szovjet és magyar antropológusok és etnográfusok együttműködését a jövőben?*

— Az együttműködés több irányban fejlődhet. Igen jó módjának bizonyul az elméleti és konkrét kérdéseket tárgyaló közös magyar-szovjet konferenciák rendszeres összehívása. Ezeket a konferenciákat az etnográfusokon és az antropológusokon kívül részt kell venniük írásos emlékeken dolgozó történészeknek, pszichológusoknak, folkloristáknak és más tudományterületek képviselőinek is. Az kellene, hogy több külföldi és magyar tudós látogasson el a Szovjetunióba, és hogy minél több, köztük sok fiatal szovjet tudós is látogasson külföldre, így Magyarországra is, minél gyakrabban és minél hosszabb időre. Az együttműködés másik módja lehet a közös terepmunkák megszervezése különféle területeken, mind Magyarországon, mind a Szovjetunióban. Az ilyen együttes antropológiai, etnográfiai, archeológiai és más terepkutatások nagyon fontosak az egységes módszer elérése érdekében. A módszerbeli eszközök egyezése a következtetésekkel sokkal teljesebb meggyőződést biztosít. Ajánlhatjuk olyan gyűjtésményes munkák kiadását is, melyeknek szerkesztésében szovjet és magyar tudósok is részt vennének. Ilyen gyűjtésményes munkát kiadhatna a Kárpáti Bizottság, melyben magyar és szovjet tudósok is részt vesznek. Végül feltétlenül ösztönöznünk kell a magyar tudósok cikkeinek szovjet kiadványokban való publikálását, például olyan folyóiratokban, mint a *Voproszi Antropológii* (Az antropológia kérdései), vagy a „Szovjet etnográfia”, és ugyanakkor szovjet tudósok munkáinak rendszeres magyar kiadványokban való megjelentetését. Természetesen igen jó lenne megszervezni a gépi fordítást, ha nem is minden munka, de a legfontosabbak számára. Ezt nem olyan egyszerű megvalósítani, mert a gépi fordítás lendülete

Interjú

Nyikolaj Nyikolájevics Csebokszarov akadémikussal

a Szovjetunióban még nem olyan nagy, különösen a társadalomtudományok területén.

— *Az itt Szegeden eltöltött napok alatt néhány intézetet meglátogatott. Így a szegedi egyetem antropológiai intézetét, az összehasonlító állatleletani intézetét és a Szegedi Biológiai Központ néhány intézetét. Mi a véleménye ezekről a szegedi intézetekről?*

— Lehetőségem volt természetesen csak nagyon röviden, megismerkedni néhány szegedi tudományos intézet munkájával. Mindenekelőtt, mint antropológust engem természetesen az antropológiai tanszék munkája érdekelt, melynek Lipták Pál, a vezetője. Ez a munka felöleli a kihalt és ma élő népesség problémakörét. Részben kutatómunka folyik az őskortól a honfoglalás kori régészeti korok paleoantropológiai szériáin.

Nagyon érdekes volt számomra, hogy megismerkedtem az avarkori kraniológiai szériák tanulmányozásával, melyekről világosan kimutatható, hogy az európaiak és kisebb mértékben mongoloid elemek keverékei, míg a ma élő magyarságban egyáltalán nem látunk mongoloid elemeket. Igen jó benyomást gyakorolt rám a gyűjtésmény tárolásának gondossága és az anyagok feldolgozásának precizitása. A JATE Antropológiai Tanszékének munkatársai állandóan új és új munkákat publikálnak.

Ugyancsak meglátogattam néhány más biológiai profilú szegedi intézetet, egyrészt az Összehasonlító Állatleletani Tanszékét, amely abban a gyönyörű új és nagyszerűen felszerelt épületben van, ahova csak ha belép az ember, eltölti a lelkesedés az új berendezésektől. A Biológiai Központ gyönyörű könyvtárában is voltam. És a Növényleletani Intézetben is, ahol szintén igen érdekes munka folyik molekuláris szinten. Elmondhatjuk, hogy Magyarországon a biológiai tudomány lépést tart a legfejlettebb országokkal. A magyar antropológusoknak és biológusoknak további sikereket kívánok.

Február 21-én a JATE klubjában Garai László kandidátus, az MTA tudományos osztályvezetője tartott előadást. Előadásának címe: *Szociálpszichológusok konfliktusa a konfliktus körül* — nem ígért és nem is adott valamiféle könnyed vázlatot; az előadás utáni hozzászólások az érdeklődés és a figyelem mellett a hallgatóság további igényeit is kifejezték.

Garai a konfliktus szociálpszichológiai értelmezését két modell ismertetésével jellemezte. *Deutsch* rendszerében a konfliktusok két fajtája különül el; az egyik a *játékelmélet* szókészletének bevonásával írható le, ez a *destruktív* típusú konfliktus. Itt két személyiség (vagy csoport, közösség) egy tárgyra irányul, ugyanazt a tárgyat óhajtja eljáratítani. A konfliktusok másik fajtája a *klaszikus börtön-dilemma*: ez a *konstruktív* típus. Két személyiség (vagy csoport, közösség) egyformán vétkezik. Ha egyikük sem vall, a büntetés oly csekély lesz, hogy ez számukra az optimális megoldás lenne. Ha mindketten vallanak, egyformán bűnhődnek, a vallomás azonban enyhíti a büntetést — jutalmul kevesebb időt kell a börtönben tölteniük. Ha csak egyikük vall, ez a saját helyzetét enyhíti ugyan, ám társa ekkor a maximális büntetést kapja.

Plon másként értelmezi a konfliktust, mint szociálpszichológiai tény. Szerinte nem individuálok, vagy individuálok között felfogható csoportok, közösségek között alakul ki a konfliktus, hanem az individuális vonásoktól tulajdonképpen függetlenül, minden esetben osztályok között. Olyan módon, hogy az egyes ember konfliktusait osztályhelyzete determinálja.

Garai szerint a *Deutsch* és *Plon* között kialakult vita azért mondható meddőnek, mert két különböző szintet mos össze. Amikor *Plon* elutasítja *Deutsch* rendszerét, e rendszer logikáját utasítja, el, ám úgy tesz, mintha magát a rendszer tárgyát kritizálná. Meg kell különböztetni *Garai* szerint a logikai és a tárgyi szintet, s a logikáinak alárendelve a tárgyat, pontosabban értelmezhetjük saját teóriánkat is.

A vita érdekessége az volt, hogy *Deutsch* és *Plon* egyaránt *Marxhoz* nyúltak vissza, mint a hiteles konfliktus-szakértőkhöz. *Garai*, a vita ismertetését követően adta elő saját konfliktus-értelmezését. *Marxi* alapokon állva állította, hogy konfliktusról akkor beszélhetünk, ha a tárgyi és a logikai szinten egyaránt kimutatható az ellentét. Tehát tulajdonképpen a két, ismert modell összekapcsolását tartotta szükségesnek — *Deutsch* szerinte a logikai, *Plon* pedig a tárgyi szint sajátosságait munkálta ki, tárta fel.

Az előadást követő hozzászólások főként azt az azonosítást fogadták kételyel, amely szerint nincs különbség az egyéni, vagy kis csoport szintű, s pl. az osztály-szintű konfliktusok között. Felmerült a „szociálpszichológia” lehetőség szerint szabatos definiálásának igénye, a szerepfelfogás jellemzését, a norma és a deviancia problémáinak bemutatását is javasolták a résztvevők.

Garai László következő előadása március 29-én, hétfőn este 8 órától kerül sor a klubban, folytatása lesz az eddig elmondottaknak — *Az emberi társadalom előzményei* címmel szociálpszichológiai, antropológiai érdekességekről lesz szó.

Balogh Tibor

Mi lesz márciusban a klubokban?

SZOTE:

- Március 9. 19 óra: Dinyés József és a Theátrum-együttes koncertje.
- Március 10. 20 óra: A nemzet csinosodása. (Tompai László előadestje.)
- Március 11. 18 óra: Art—Kino-filmvita: Wells: A sanghaji aszszony.
- Március 11. 19 óra: Munkásmozgalmi vetélkedő.
- Március 12. 18 óra: A klub vendége Udvaros Béla színházi rendező.
- Március 12. 20 óra: Disco.
- Március 13—14—15: Területi kulturális napok.
- Március 16. 18 óra: Irodalmi klub: a vendég Sánta Ferenc.
- Március 19. Disco.
- Március 24. 20 óra: Pogány Frigyes előadása: Az építészeti művészet megfagyott zene.
- Március 26. 20 óra: Disco.
- Március 27. 19 óra: A Rokka-zenekar koncertje.
- Március 29. 19 óra: A II. évfolyam kulturális vetélkedője.

JATE KISZ KLUB:

- Március 10. (20 óra): Gyöprugi.
- Március 11. (19 óra): Egy bórönd Kép (dr. Fráter Lóránd útbeszámolója)
- Március 12. (19,30 óra): Beat-koncert: Juventus, Noclav együttes.
- Március 16.: Vitéz László kalandjai — Kemény Henrik bábelőadása.
- Március 17.: Kaszkó jazz-együttes és a Poppola et Kokoska show.
- Március 18.: Sándor György Sándor-napi delutánja.
- Március 19. (18,30 óra): Oriás-disco.
- Március 24.: Szerelmi varázslatok — Moldován Domokos etnosziológiai filmjei. (Aud. Max.)
- Március 25.: Az SZKP XXV. kongresszusa. (politikai vitakör.)
- Március 26.: Domonkos-disco.
- Március 27.: Rákóczi-emléknapok.
- Március 29. (20 óra): Garai László pszichológus előadása: Az emberi társadalom előzményei.
- Március 31. (20 óra): Folk-pódium. Vendégünk: A Kolinda, a Vízöntő zenekar, Bácskai Zsuzsa, Gulyás Etelka és a Zsigmondi—Körmöndi dúó.

TAMÁSI ÁRON KLUB:

- Március 9.: „Egyvégtében két vágta” (Sándor György humorista estje).
- Március 10.: Székely mesék és mondák (Kóka Rozália előadestje).
- Március 11.: Tilos csillagom. (Összeállítás Pilinszky János műveiből — Horváth István színpüvész előadestje.)
- Március 12.: Egyiptom és Mezopotámia művészete.
- Március 13.: Disco (Marton + Horváth).
- Március 15.: Pepita delután. (Este tánc.)
- Március 17.: Zenei show a századfordulótól napjainkig (Racsó György műsora).
- Március 18.: Szöged híros város (Leningrád, Helsinki, Stockholm, Kopenhagen, Frankfurt, Zürich). Nagy Albert útbeszámolója.
- Március 19.: Táncházt. (Széki táncok.)
- Március 20.: Tavaszköszöntő — zenést est.
- Március 21.: A Teleki Blanka kollégium hete.
- Március 22.: Martin Márta színművész József Attília-estje.
- Március 23.: Dr. Szabó G. Mária egyiptomi beszámolója.
- Március 24.: Nagy Bandó András: Szakállas trefák.
- Március 25.: Szeged műemlékei (Somorjai Ferenc idegenvezető előadása).
- Március 26.: Zsákbamacska.
- Március 27.: Disco (Agócsy Viktor).
- Március 29.: Unesco-diák vetítéssel — dr. Kamarás Gábor: Ember és elrontott környezete.
- Március 30.: Kőszegi-jazz.
- Március 31.: Dalaim — Töröcski József folk-beat énekes estje.